

Succesvol oud worden

met een focus op voeding en bewegen

12-02-2026

Prof Marielle Emmelot-Vonk

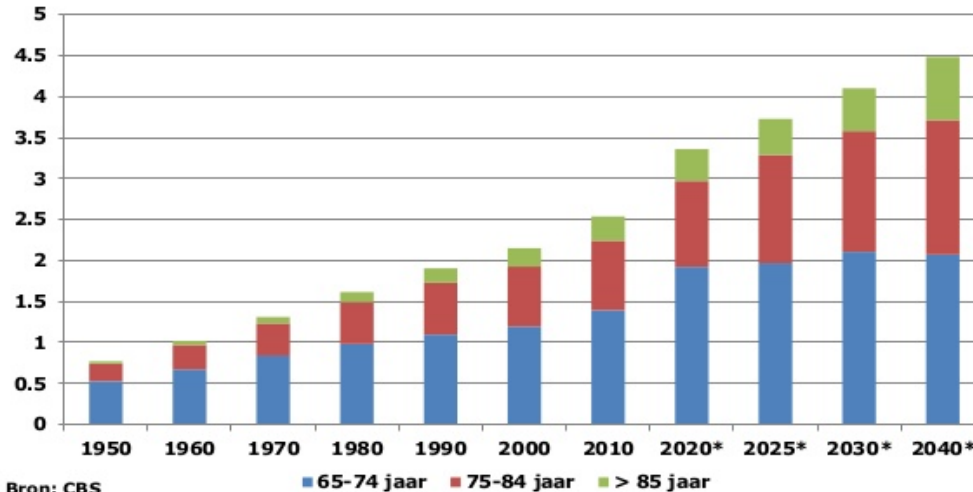

UMC Utrecht

De dubbele grijze golf...

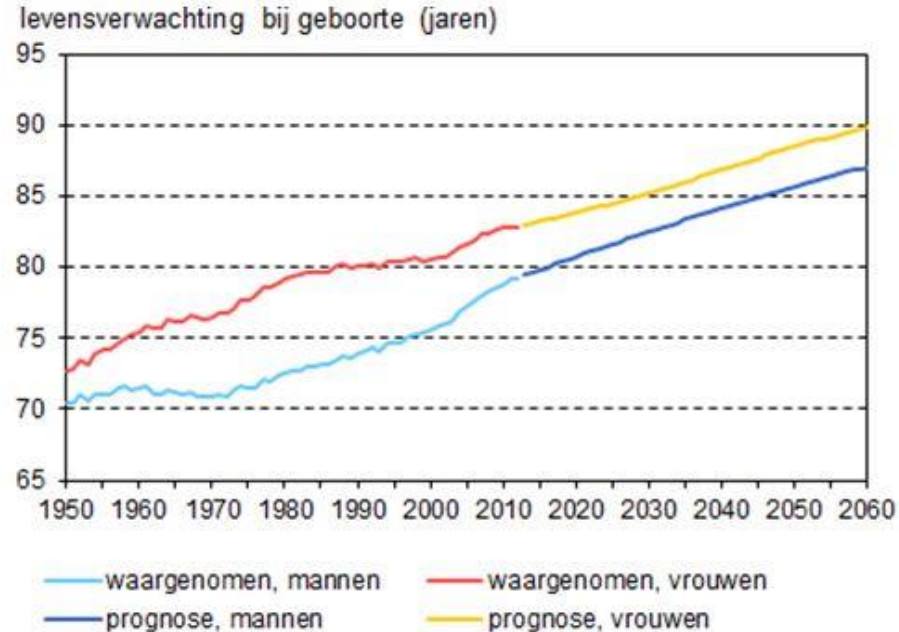

Aantal ouderen 1950-2040 (in miljoenen)

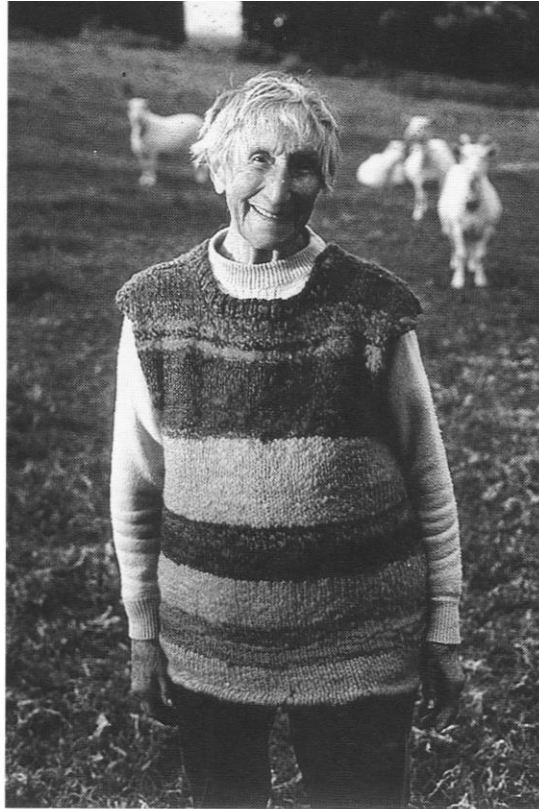

Toename levensverwachting (mannen vs vrouwen)

Figuur 1. Bron: CBS bevolkingsprognose 2013

Succesvol ouder worden

Jeanne Calment, 120, Arles, France. © Andrew Jackson.

Wat bepaalt de maximale leeftijd?

- Genetische factoren
- Omgevingsfactoren
- Individuele factoren

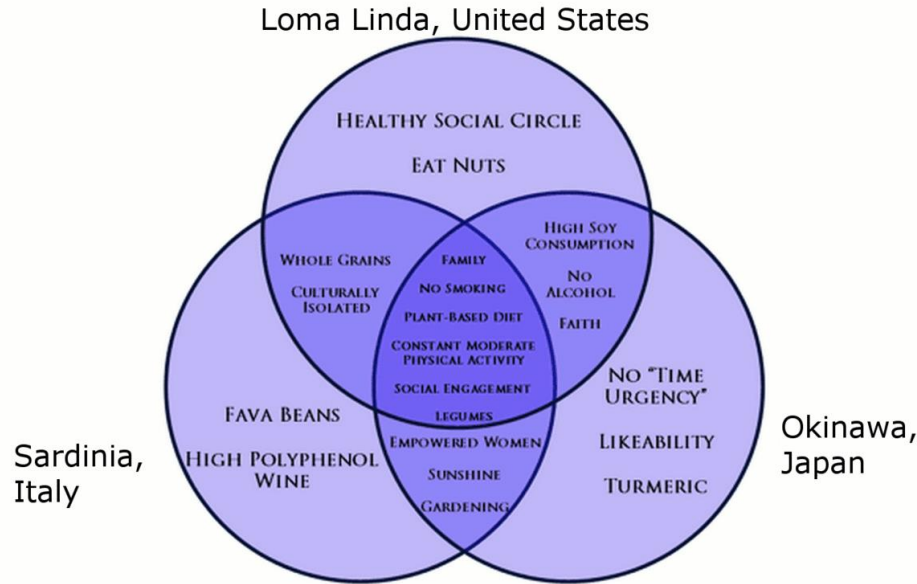

Genetica van Longevity

- 20-30% bepaald door genetische variatie, rest door omgevings- en individuele factoren

Omgevingsfactoren van longevity

Blue zones:

- Ikaria, Griekenland
- Okinawa, Japan
- Sardinië, Italië
- Loma Linda, USA
- Nicoya, Costa Rica

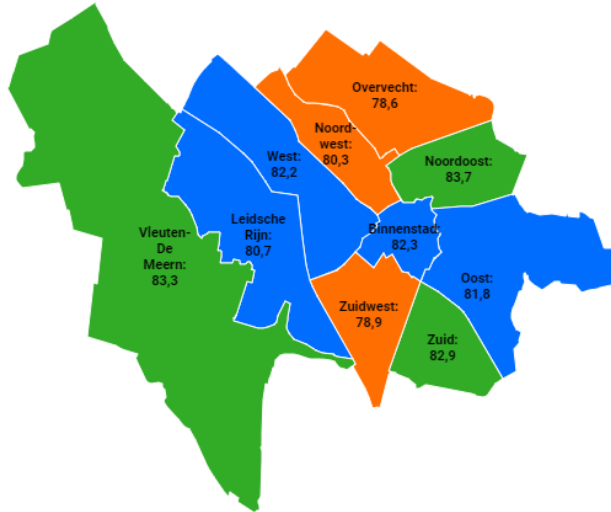

Blue zones: geheim langer leven

1. Bewegen
2. Levensdoel
3. Reduceren van stress
4. Gematigde calorische intake
5. Relatief veel plantaardig eten
6. Wijn: 1-2 glazen/ dag
7. Geloof
8. Geliefden / familie
9. Betrokken in sociaal leven

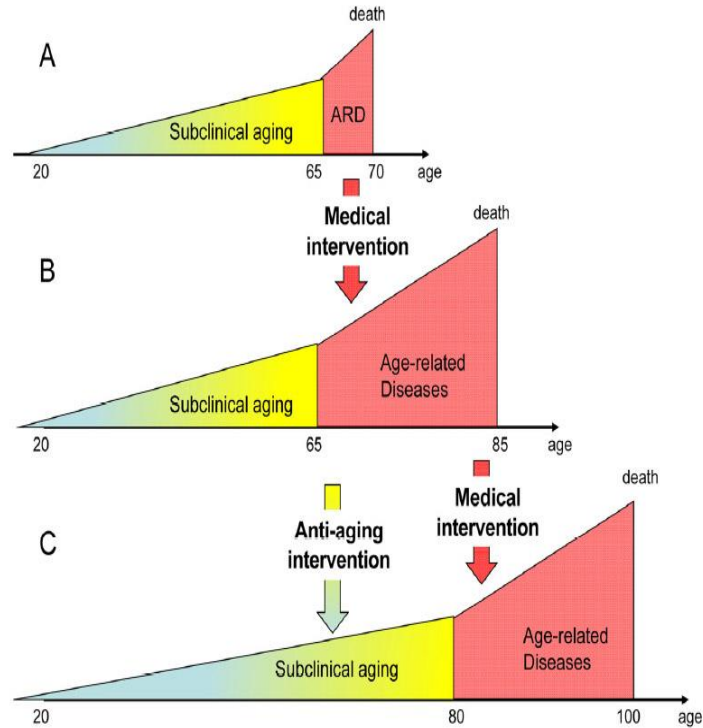
Levensverwachting stad Utrecht

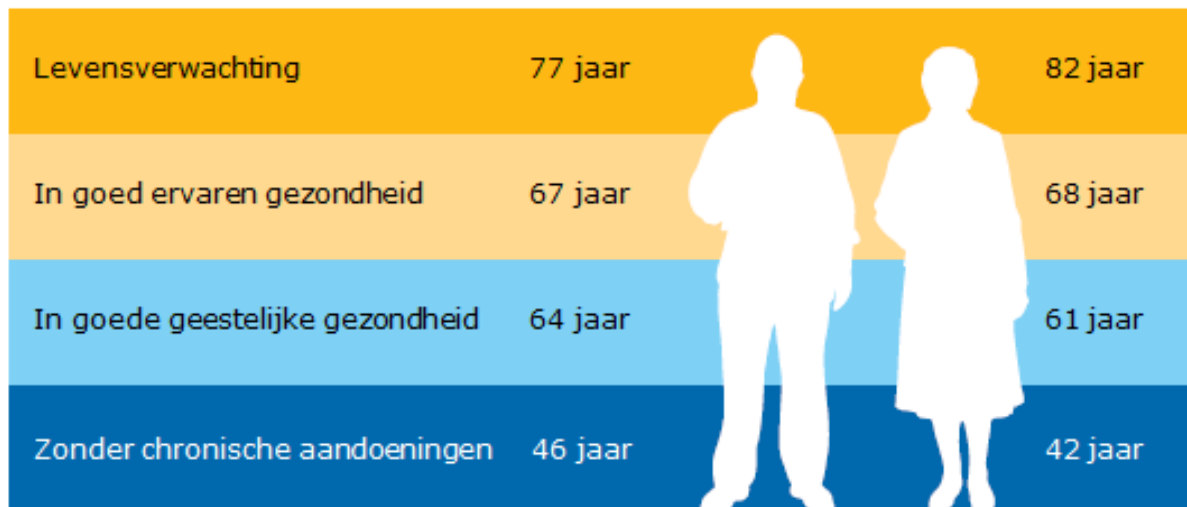
● Gelijk aan Utrecht gemiddeld ● Lager dan in Utrecht gemiddeld ● Hoger dan in Utrecht gemiddeld

- Gemiddelde levensverwachting 81.3 jaar
- In 2020 was het verschil in levensverwachting tussen Overvecht en Noordoost 5,1 jaar.

Veroudering en ziekte

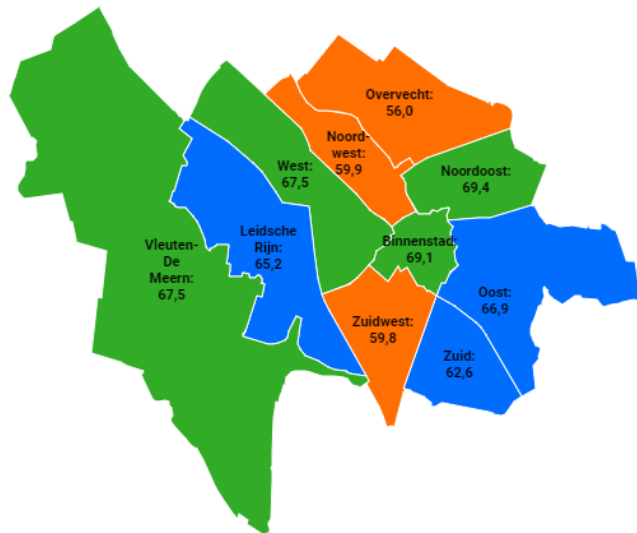
Gezonde levensverwachting

Bron: CBS

Gezonde levensverwachting stad Utrecht

● Hoger dan in Utrecht gemiddeld ● Lager dan in Utrecht gemiddeld ● Gelijk aan Utrecht gemiddeld

- Gemiddelde gezonde levensverwachting 64,0 jaar
- In 2020 was het verschil in levensverwachting tussen Overvecht en Noord-oost 13,4 jaar.

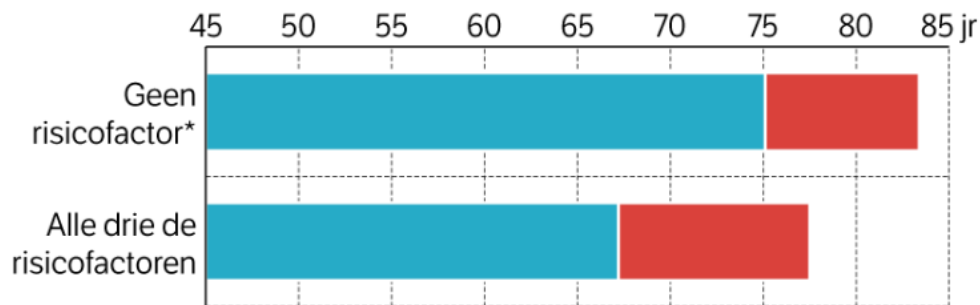

Gezond leven versus niet gezond leven

Levensverwachting

Mensen die gezond leven worden gemiddeld pas ziek als rokers met overgewicht en hoge bloeddruk al op het punt van overlijden staan.

- Jaren zonder levensbedreigende ziekte
- Jaren met levensbedreigende ziekte

**Roken, hoge bloeddruk en overgewicht.*

NRC 050219 / RL / Bron: Erasmus MC

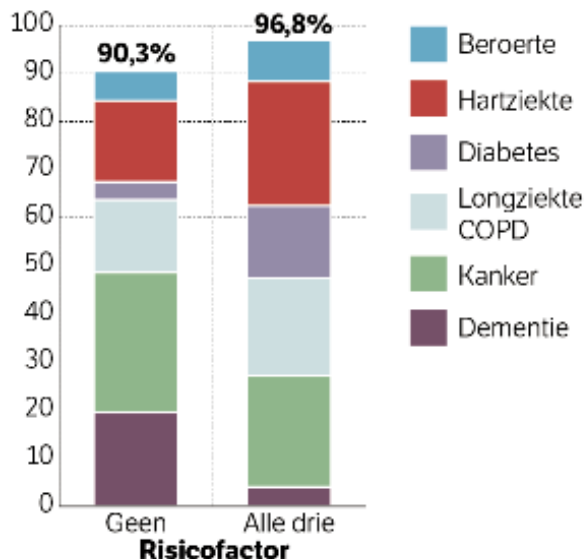
Licher S et al. Plos one 2019

Gezond leven versus niet gezond leven

Kans op levensbedreigende ziekte in procenten

Ook gezond levende mensen worden uiteindelijk door een van zes levensbedreigende ziekten gepakt.

Wie rookt, te zwaar is en hoge bloeddruk heeft, loopt vooral kans op hartziekte, diabetes en COPD. Zonder die risicofactoren springt dementie in het gat.

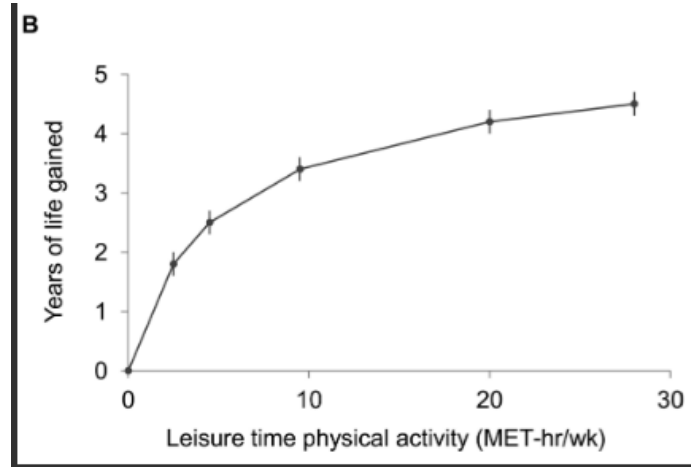
NRC 05/02/19 / RL / Bron: Erasmus MC

Licher S et al. Plos one 2019

Invloed van bewegen op levensverwachting

Een kleine beetje meer fysieke activiteit in
De vrije tijd kan de levensverwachting
met 4.5 jaar vergroten

Moore SC et al. Plos Med 2015

Spieren

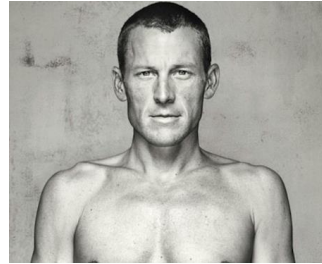

- Continue afbraak en aanmaak van spieren
- Snelheid: 1-2% per dag

Spieren

- Continue afbraak en aanmaak van spieren
- Snelheid: 1-2% per dag

Bron: Prof Luc van Loon, Universiteit van Maastricht

Spieren

- Continue afbraak en aanmaak van spieren
- Snelheid: 1-2% per dag

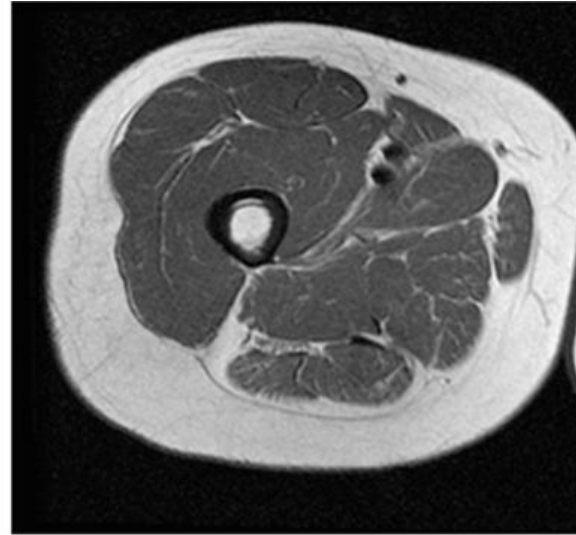
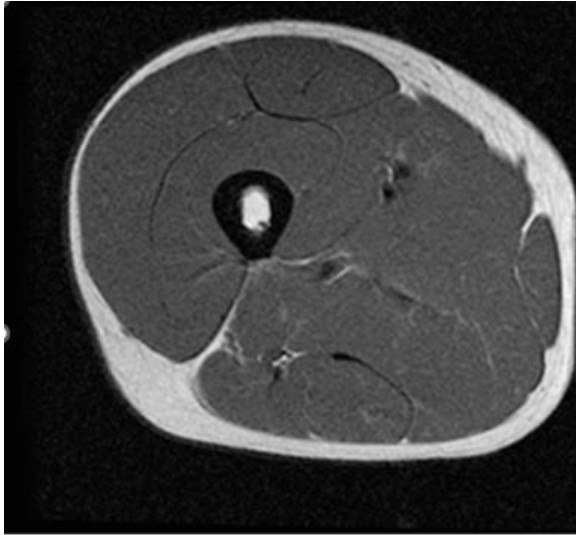

Sarcopenie

- Afkomstig uit het Grieks
 - “sarx” = vlees
 - “penia” = verlies

Normale veroudering en spiermassa

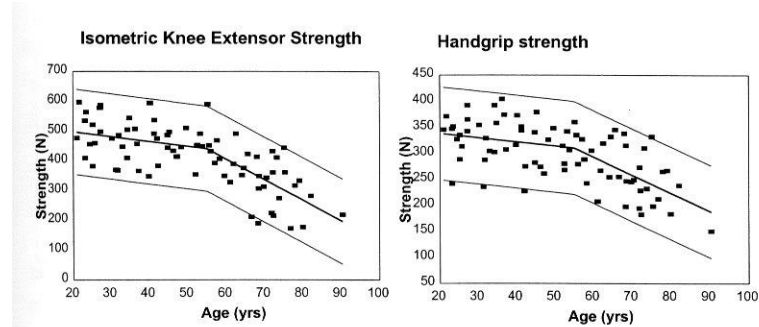

2018: European Consensus Definitie van Sarcopenie

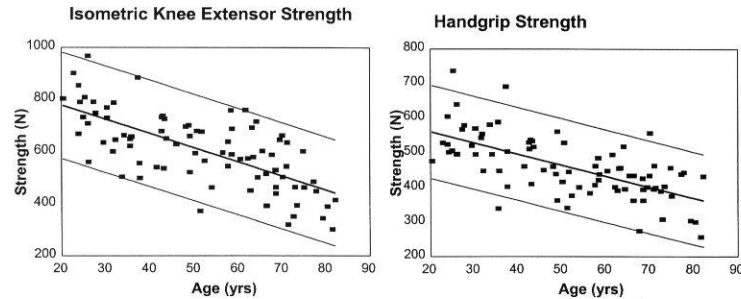
Sarcopenie is een gegeneraliseerde en progressieve aandoening van de skeletspieren met een daaraan gerelateerd verhoogd risico op slechtere uitkomsten zoals vallen, fracturen, fysiek functieverlies en een verhoogde mortaliteit

Normale veroudering en spierkracht

vrouwen

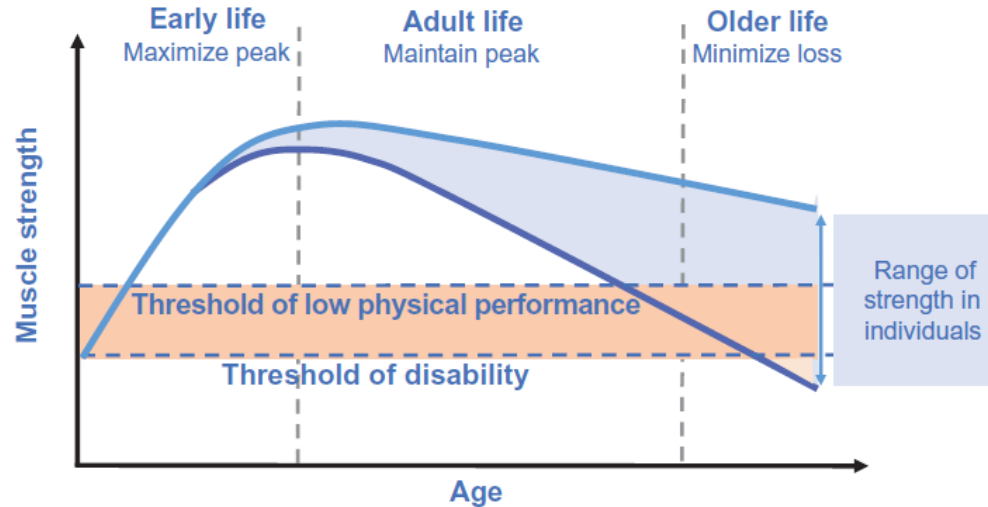

mannen

Primaire sarcopenie

- Leefstijdsgerelateerd proces

Secundaire sarcopenie

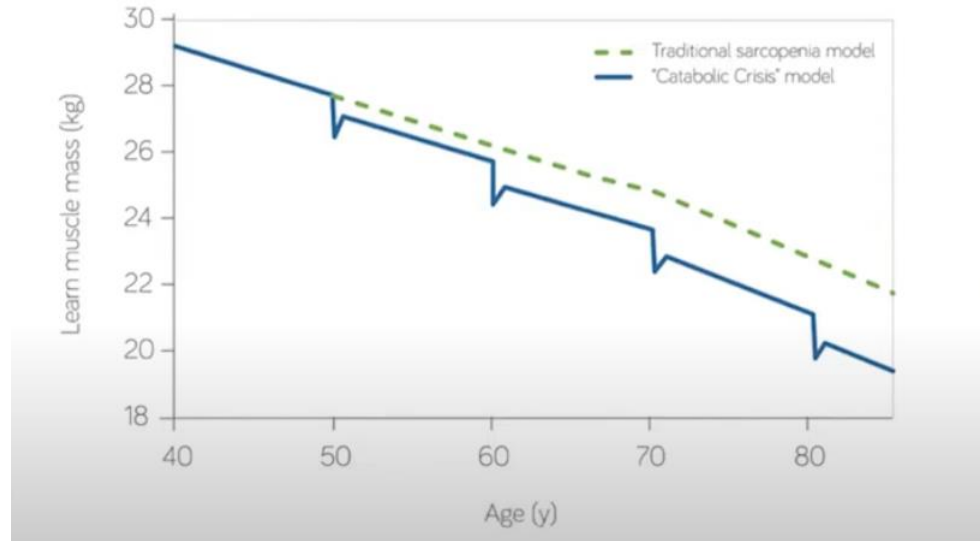
- Min of meer acuut verlies van spiermassa ten gevolge van een acute gebeurtenis, zoals:
 - Immobiliteit
 - Problemen met de inname van voedingsstoffen
 - Acute ziekte
- waardoor de afname van de spiermassa en de daaraan gerelateerde complicaties versneld verlopen.

**10 dagen bedrust = 15 jaar veroudering =
1.4 kg spiermassa verlies**

Katabole crisis model

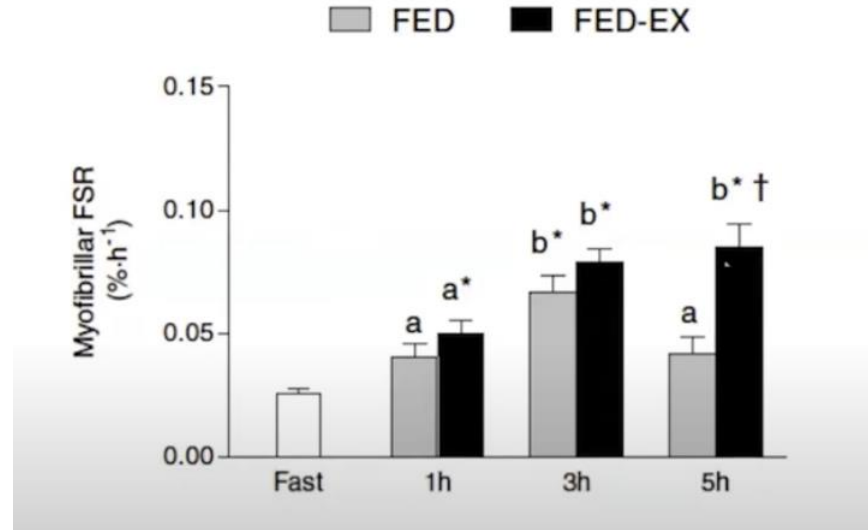

De twee belangrijkste factoren voor spieraanmaak:

- Voeding: eiwitten
 - Bouwstenen voor spieren
 - Activeren tevens hormonen die de spieraanmaak stimuleren
 - Al meetbaar 2 uur na inname voeding in de spieren, maximaal na 3-5 uur
- Lichamelijke activiteit:
 - spiercontractie stimuleert aanmaak van spieren
 - Tot 24 uur na lichamelijke activiteit meetbaar

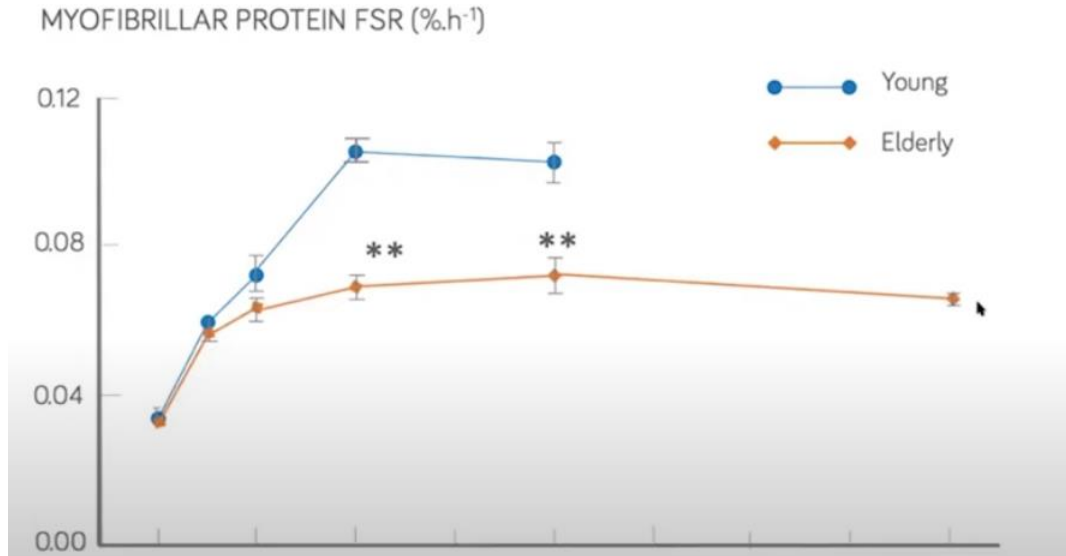
Voeding en beweging versterken elkaar

Spiercontracties maken je spieren gevoeliger voor de effecten van eiwitten

Effecten van het ouder worden

De stimulatie van de spieraanmaak na toediening van eiwitten is sterker in een jongere populatie dan in een oudere populatie

Curthbertson et al. FASAB J 2005

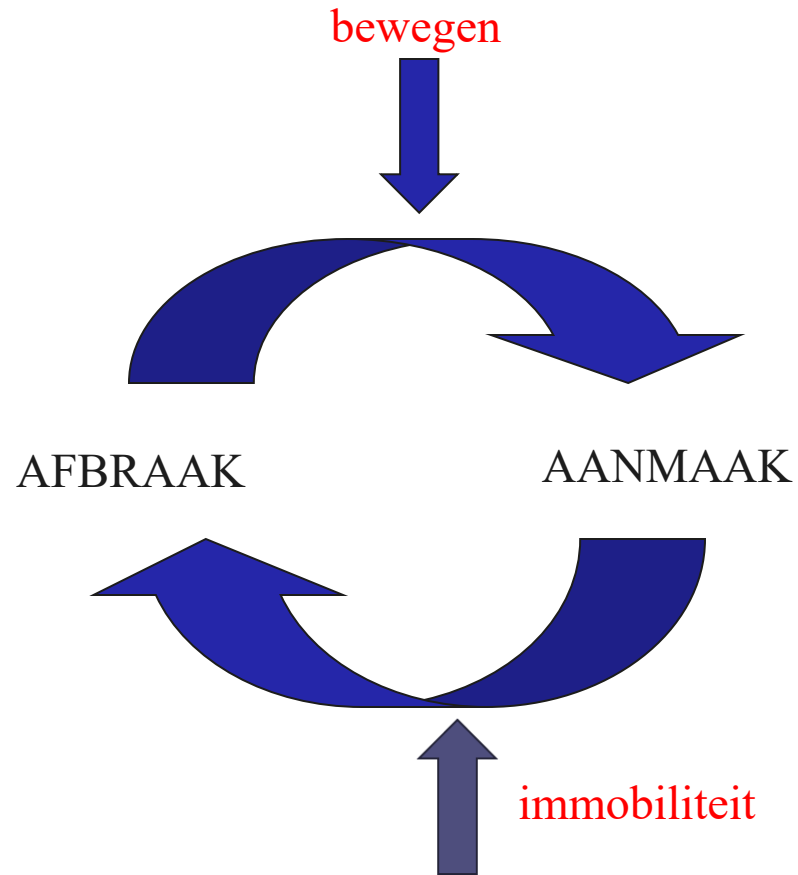

Belangrijke oorzaken voor afname spiermassa

- Te weinig lichaamsbeweging
- Te weinig eiwitten
- Hormonale veranderingen
- Chronische ontstekingsfactoren
- Toename vetweefsel/overgewicht

Sarcopenie - bewegen

Sarcopenie - bewegen

Norm gezond bewegen:

- zit niet te vaak stil

- 40% van de 65-plussers voldoet aan de norm (CBS 2019)
NB in 2001 was dit slechts 22%

Sarcopenie - bewegen

- Minder lichamelijke activiteit gaat gepaard met een afname van het aantal en de grootte van vooral de snelle type II spiervezels

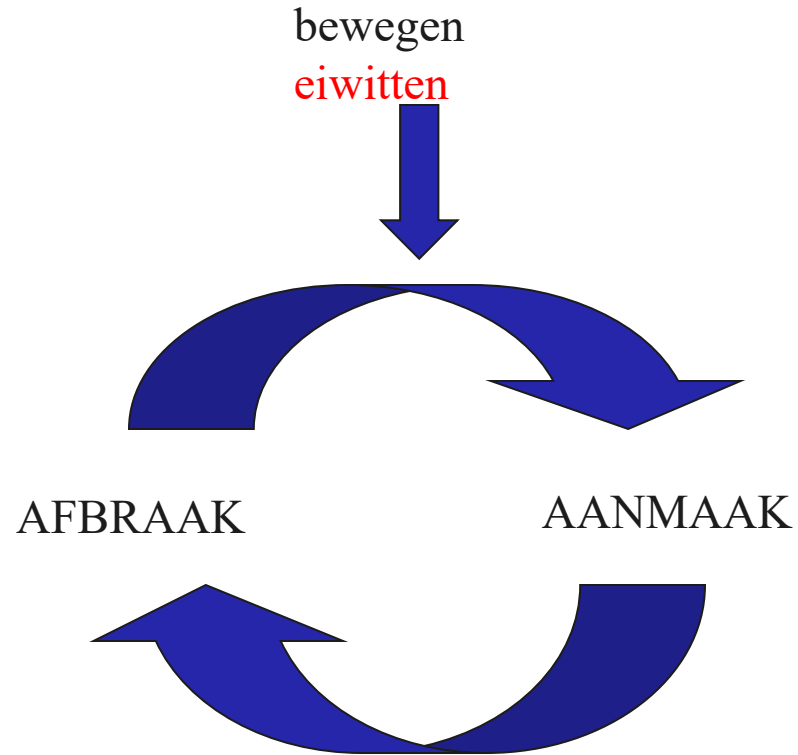
500 meter

5000 meter

Sarcopenie - voeding

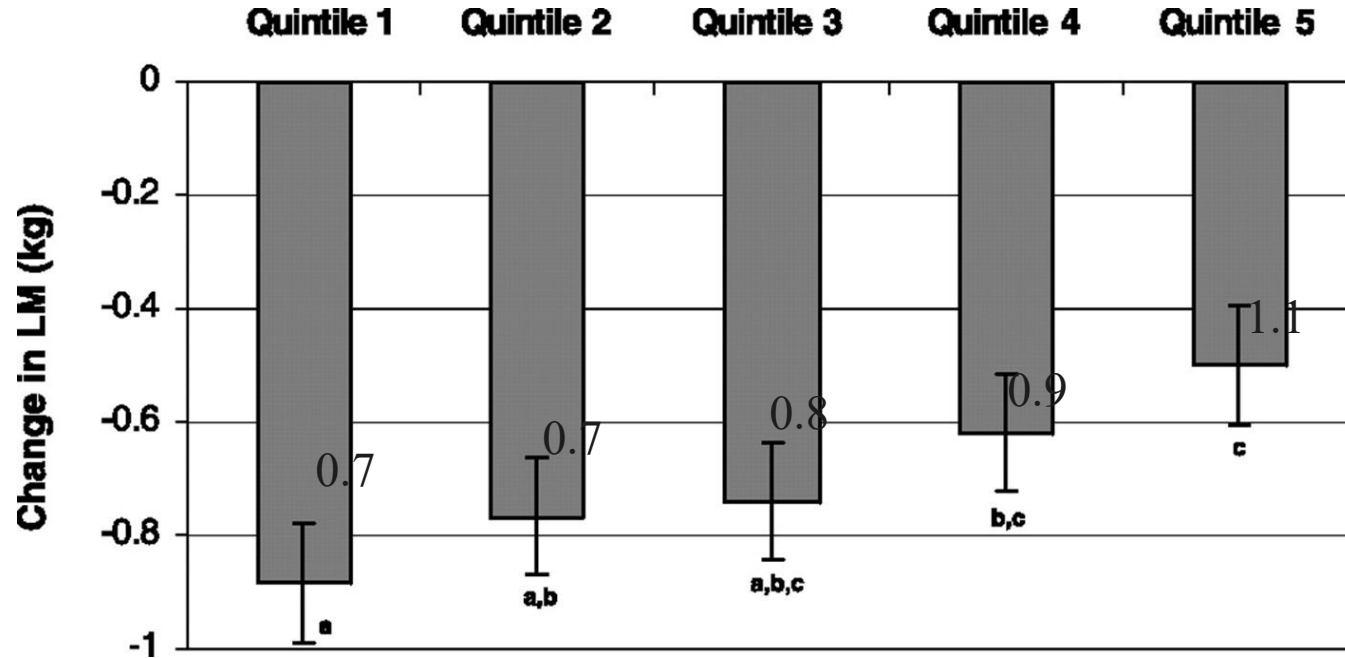

Voeding en veroudering

- Op oudere leeftijd is er een verminderde intake van eiwitten en energie via de voeding
 - De inname van voedsel neemt tussen het 40^e en 70^e jaar met 25% af.
- Terwijl ouderen juist een hogere behoefte aan eiwitten hebben

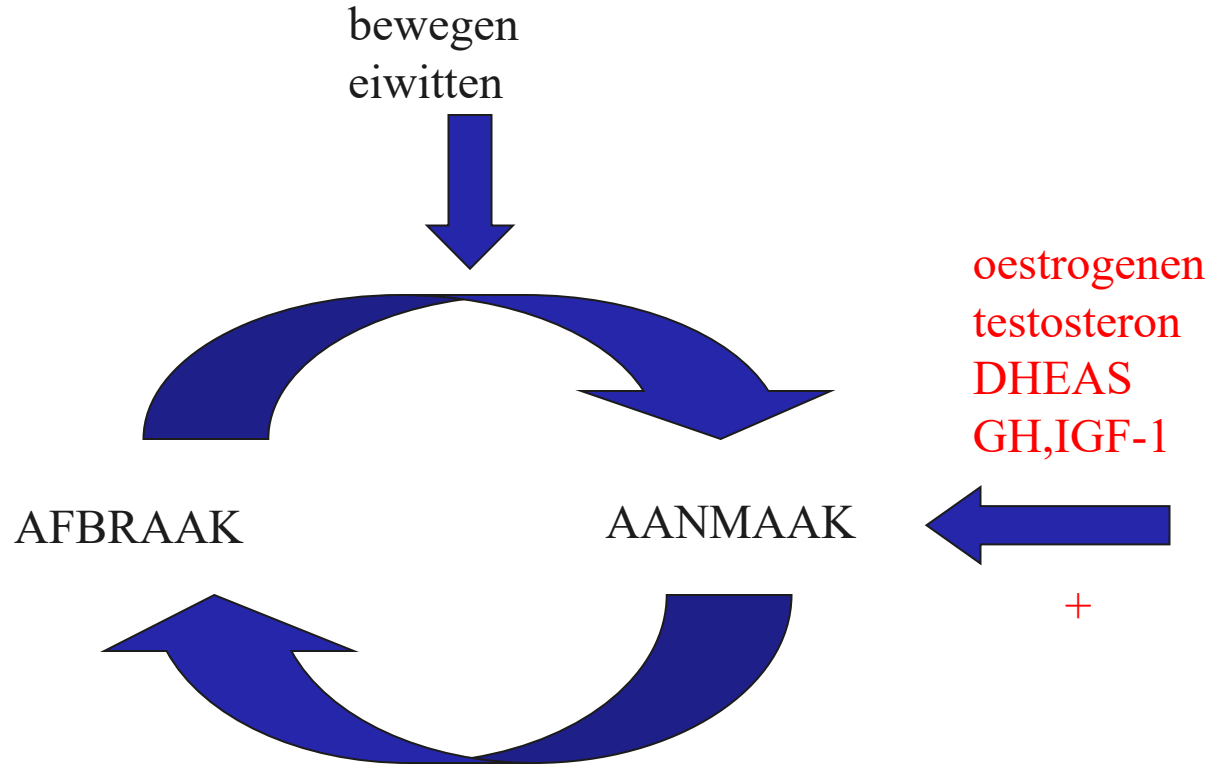
Eiwitinname en verlies spiermassa

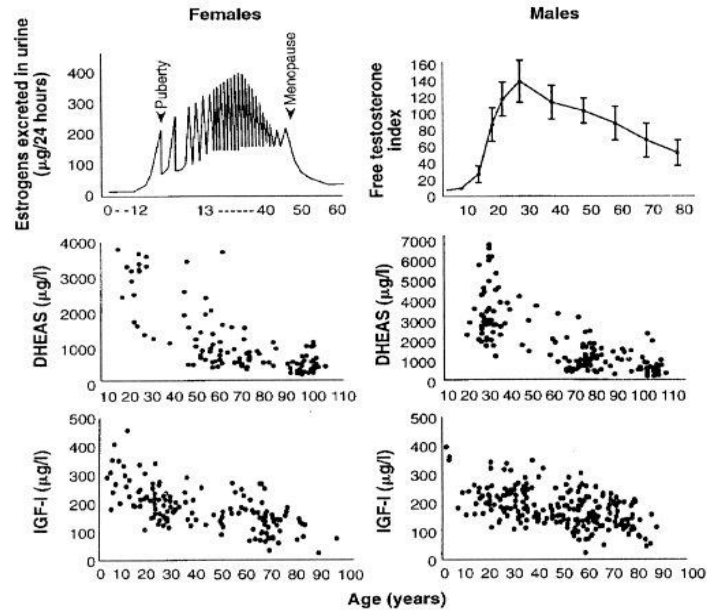
N=2066, leeftijd 70-79 jaar, Follow up duur 3 jaar

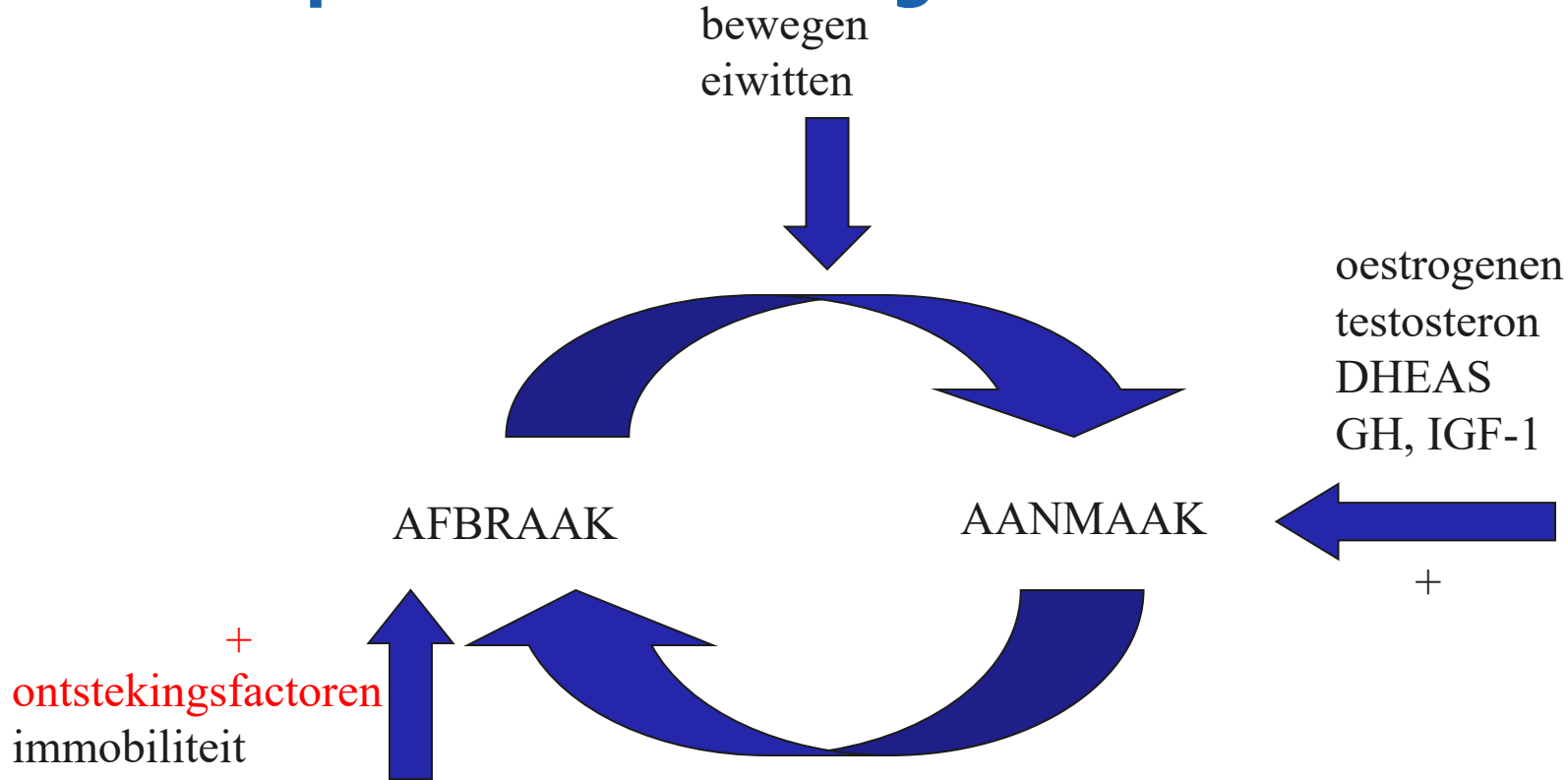
Sarcopenie - hormonen

Hormonen en veroudering

Sarcopenie - ontstekingsfactoren

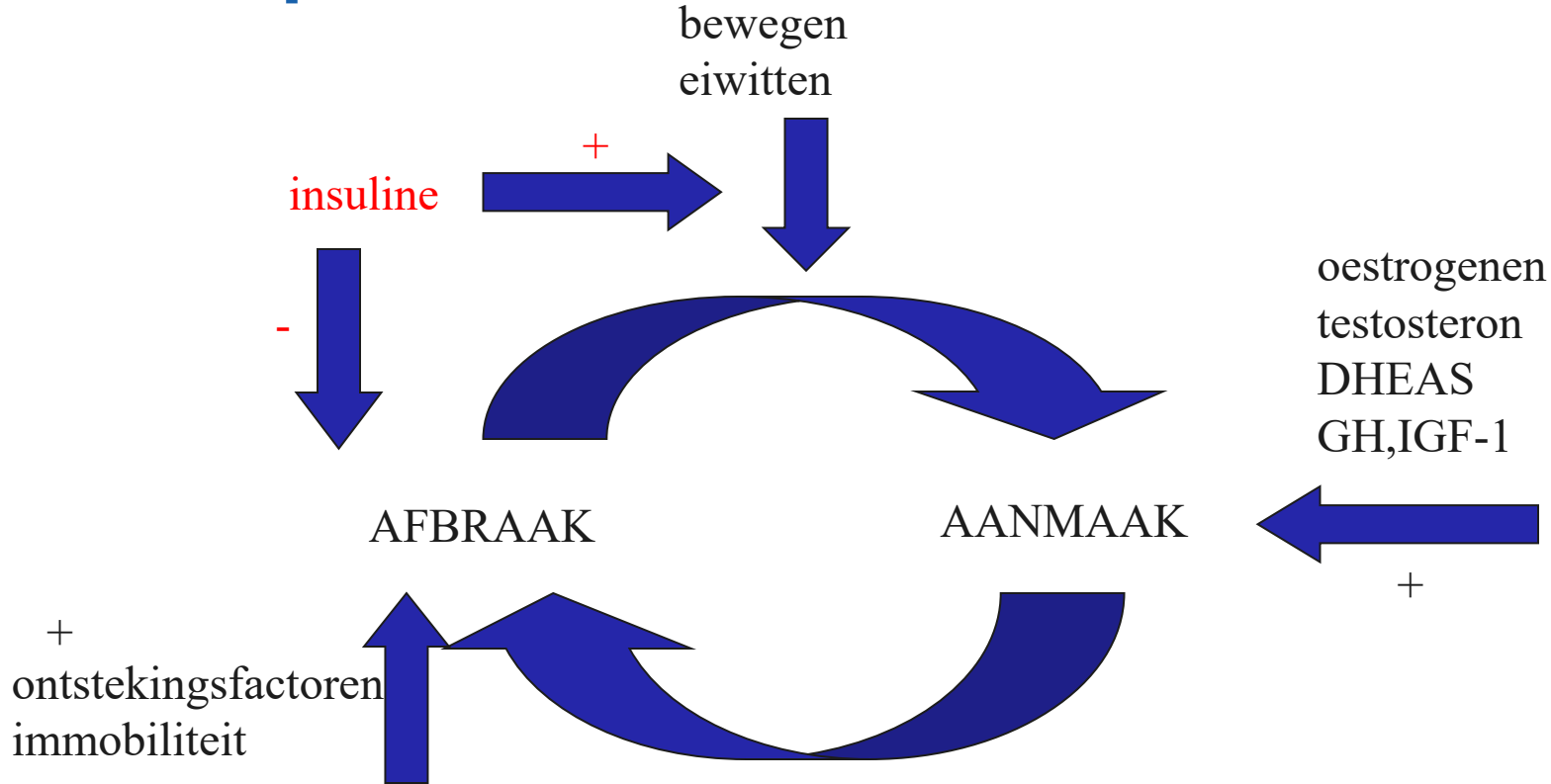

Ontstekingsfactoren en veroudering

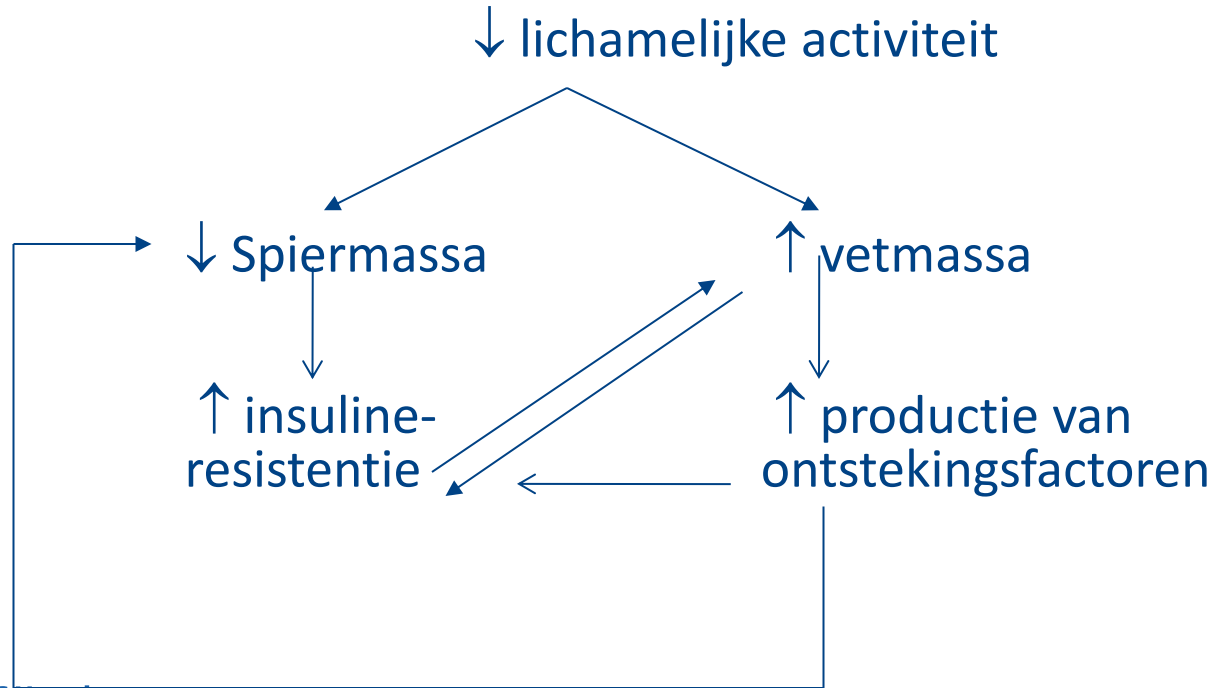
- Met het stijgen van de leeftijd worden verhoogde concentraties ontstekingsfactoren in het bloed gevonden.
- Oorzaken:
 - Vaker acute en chronische ziekten
 - Adipositas
 - Veroudering op zich gaat ook gepaard met een ↑ productie van ontstekingsfactoren

Sarcopenie - insuline

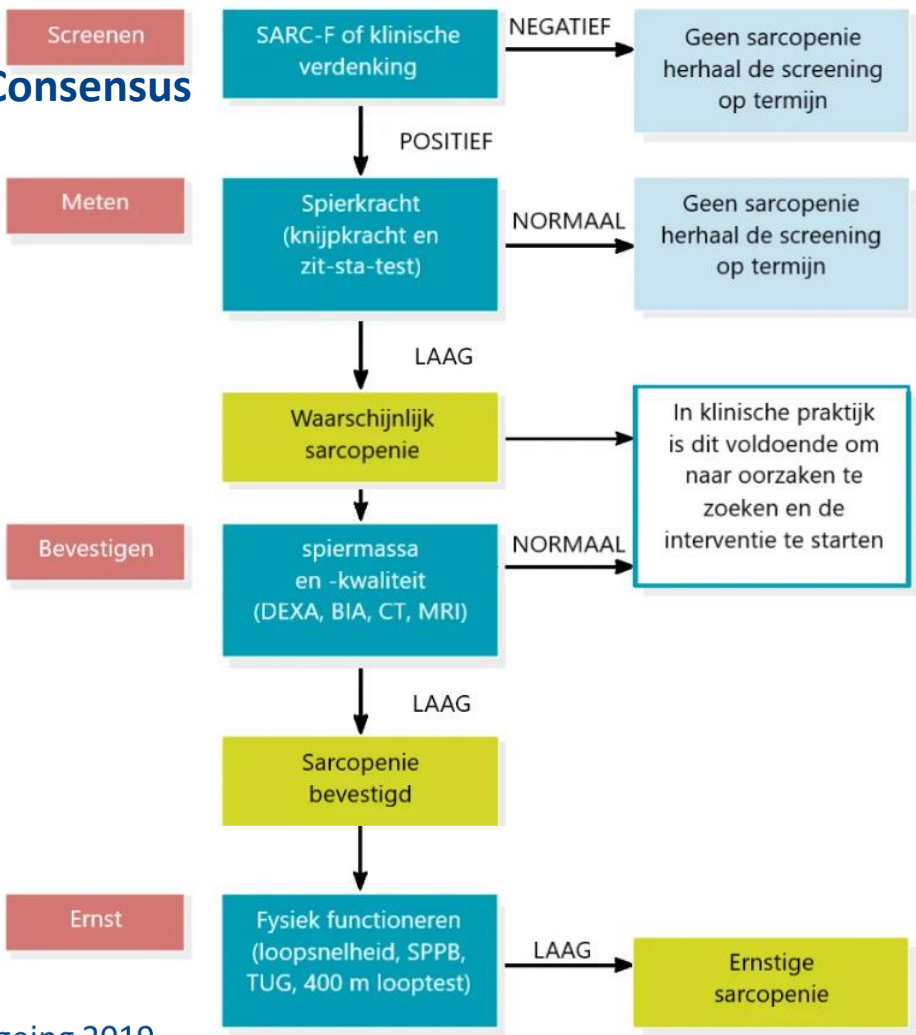
Sarcopenie is complex!

Hoe stel je vast dat er sprake is van sarcopenie?

The 2018 revised European Consensus Definition of Sarcopenia

Vragenlijst – SARC-F

Component	Vraag	Score*
Kracht	Hoeveel moeite heeft u met het optillen en dragen van 5 kilogram?	geen = 0 enige = 1 veel of lukt niet = 2
Hulp bij lopen	Hoeveel moeite heeft u met het lopen door een kamer?	geen = 0 enige = 1 veel, met hulpmiddel of lukt niet = 2
Opstaan uit een stoel	Hoeveel moeite heeft u met het opstaan uit een stoel of bed?	geen = 0 enige = 1 veel of lukt niet zonder hulp = 2
Traplopen	Hoeveel moeite heeft u met het omhoog lopen van 10 traptreden?	geen = 0 enige = 1 veel of lukt niet = 2
Vallen	Hoeveel keer bent u gevallen in het afgelopen jaar?	geen enkele keer = 0 1-3 keer = 1 4 of meer keer = 2
Totaalscore		Score ≥ 4 punten: hoog risico op sarcopenie

Spierkracht

Handknijpkracht:

- Mannen < 27 kg
- Vrouwen < 16 kg

Zit-sta-test vanuit stoel:

- > 15 sec voor 5x opstaan

Spiermassa

Hoe te meten:

Praktijk:

- DEXA
- Bio-impedantie analyse (BIA)

Wetenschappelijk onderzoek:

- CT of MRI

Fysiek functioneren

Short physical Performance Battery: ≤ 8 punten

- Stabalans
- Loopsnelheid
- Opstaan uit de stoel

Timed Get Up and Go Test: ≥ 20 sec

Loopsnelheid: ≤ 0.8 m/sec

400 meter looptest: niet afgemaakt of ≥ 6 minuten

Preventie / behandeling sarcopenie

Therapie gericht op de volgende factoren:

- Bewegen
- Voeding

Weinig/geen bewijs voor

- Hormonale therapie
- Ontstekingsremmende therapie

Voordelen van bewegen:

Bewegen geeft een verbetering van:

- Spierkracht en spiermassa

Maar ook:

- Het bevordert de gezondheid van hart, bloedvaten en longen
- Het verkleint de kans op chronische ziekten (zoals diabetes en kanker)
- Het verbetert de bloedsuikerregulatie
- Het vermindert de kans op vallen en fractures
- Het verbetert het algemeen welbevinden en de stemming
- Het heeft een positief effect op het geheugen
- Het bevordert de zelfstandigheid

Bewegen

Sport en beweegactiviteit			
	Spierversterkend	Botversterkend	Balans
 Hardlopen	★	★★	★
 Krachttraining	★★★	★★★	★★
 aerobics/ circuittraining	★★★	★★★	★★
 Balsport	★★	★★★	★★★
 Racketsport	★★	★★★	★★★
 Yoga, Tai Chi	★	★	★
 Dansen	★	★★	★
 Wandelen	★	★	☆
 Nordic walking	★★	?	★★
 Fietsen	★	★	★

★★★ Sterk effect
 ★★ Matig effect
 ★ Klein effect
 ☆ Geen effect
 ? Onbekend

Bron: website allesoversport.nl

Weerstandstraining

- 3-4 reeksen van 8-15 herhalingen
- Intensiteit van 70-80% maximale weerstand
- 2-3 keer/week

Na 6-12 weken:

- 1.1 kg toename in spiermassa
- 31.6 kg toename in leg press kracht
- 0.11 m/s toename in loopsnelheid

Laag-intensief (<50% max weerstand) is ook al effectief, maar hoog-intensief is effectiever

Bewegen in de praktijk

Beweegposter

Versterk de buikspieren. Dit is dan 1 set.

10 keer met elke oefening 10 tot 15 sets, of 10 tot 15 sets met elke oefening 10 tot 15 sets, of 10 tot 15 sets met elke oefening 10 tot 15 sets.

10 keer met elke oefening 10 tot 15 sets, of 10 tot 15 sets met elke oefening 10 tot 15 sets, of 10 tot 15 sets met elke oefening 10 tot 15 sets.

Versterk de buikspieren

Elleboog naar knie

Uitlijning

- De knie en elleboog moeten in één lijn zijn.
- De knie moet naar voren komen en de elleboog moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de elleboog moet naar achteren komen.

Meer variatie

- De knie moet naar voren komen en de elleboog moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de elleboog moet naar achteren komen.

Staan op 1 been

Uitlijning

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Meer variatie

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Opdrukken

Uitlijning

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Meer variatie

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Armen heffen (opzettelijke plukken)

Uitlijning

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Meer variatie

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Buiken

Uitlijning

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Meer variatie

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Squat

Uitlijning

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Meer variatie

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Op de tenen staan

Uitlijning

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Meer variatie

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Bruggetje

Uitlijning

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

Meer variatie

- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.
- De knie moet naar voren komen en de heup moet naar achteren komen.

kenniscentrum sport & bewegen

Bewegen in de praktijk - Texel

Home TXL Sporthal

Senioren Fitness

Fit blijven op elk niveau

Bij Stay Fit Texel bieden we **Senioren Fitness** aan voor iedereen tussen de **50 en 70+ jaar** die fit wil worden of blijven. Onze lessen zijn speciaal afgestemd op de wensen en mogelijkheden van senioren, zodat iedereen **veilig en effectief** kan trainen op zijn of haar eigen niveau.

Wat wordt er onder andere georganiseerd door de Sportstichting Texel:

- * Keep Fit 1 (voorheen GALM, sportlessen met gevarieerd sport- en beweegaanbod) in diverse dorpen op Texel
- * Keep Fit 2 (voorheen Senior fit lessen)
- * Sociaal Vitaal (voorheen Bewegend ontspannen)
- * Werelddansen
- * Texels Kampioenschap Koersbal
- * Fittesten
- * Dynamic Tennis
- * Sportkennismakings activiteiten
- * Gezond Natuurwandelen
- * Bewegen op Recept
- * Mindful wandelen

Dit artikel is geschreven door
Sportstichting Texel

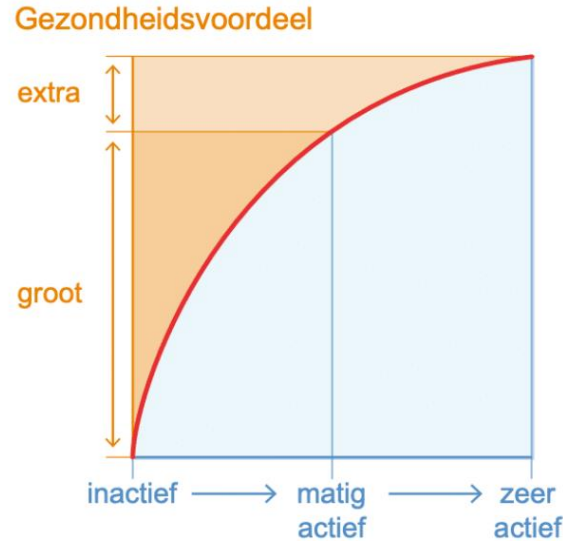

OUDEREN 55+

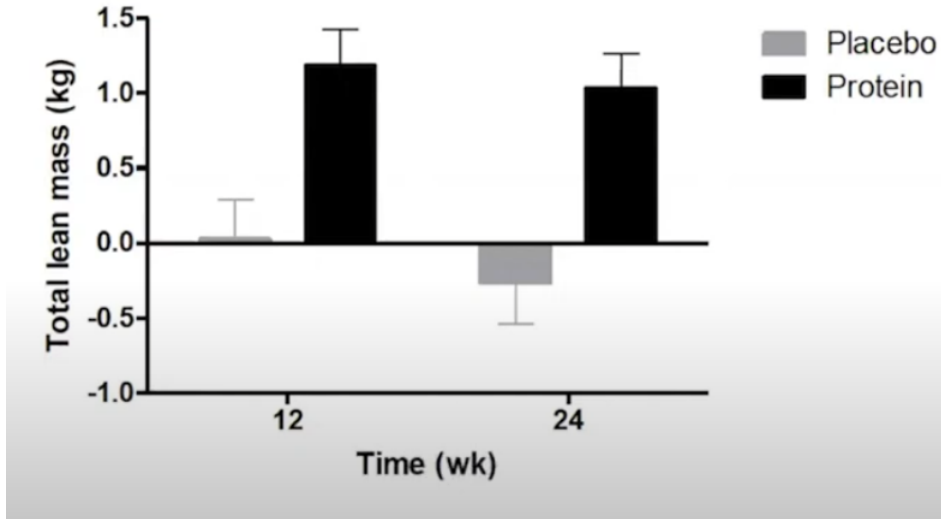
**Bewegen voor senioren bij AV Texel
Den Burg**

Een klein beetje meer bewegen geeft al enorme effecten!!

Alleen toename van spiermassa bij training indien er voldoende inname van eiwitten is

Therapie gericht op voeding - eiwitten

Een gevarieerde voeding volgens de richtlijnen, vormt de basis voor een adequate eiwitinname.

De meest recente richtlijnen ondersteunen in aanvulling hierop een eiwitinname die voor ouderen hoger is dan de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid voor gezonde volwassenen (0,8 g/kg lichaamsgewicht/dag):

- 1,0-1,2 g eiwit/kg lichaamsgewicht voor gezonde ouderen,
- 1,2-1,5 g/kg lichaamsgewicht voor ouderen met gezondheidsproblemen
- 1,5-2,0 g/kg lichaamsgewicht voor ernstig zieke of ondervoede ouderen, met bij voorkeur 25-30 g eiwit per maaltijdmoment.

Eiwitten in voeding

Eiwitten in vlees en gevogelte

per 100 gram

Kipfilet
31 gram

Runderbiefstuk
26 gram

Varkenshaas
22 gram

Mager rundergehakt
20 gram

Runderlever
21 gram

Kalkoenfilet
25 gram

Rosbief
23 gram

Kipdijfilet
19 gram

Varkensgehakt
19 gram

Hertenbiefstuk
22 gram

Varkensschnitzel
23 gram

Ribeye
21 gram

kwiekleven

Eiwitten in vis en zeevruchten

per 100 gram

Tonijn
29 gram

Zalm
20 gram

Garnalen
24 gram

Mosselen
17 gram

Kabeljauwfilet
18 gram

Rivierkreeftjes
18 gram

Makreel
20 gram

Visticks
13 gram

Kreeft
23 gram

Pangasiusfilet
16 gram

Octopus
20 gram

Haring
17 gram

kwiekleven

Eiwitten in peulvruchten en noten

per 100 gram

Kikkererwten
19 gram

Tempeh
19 gram

Kidneybonen
24 gram

Edamame
12 gram

Chiazaad
20 gram

Ongebrande amandelen
26 gram

Pompoenpitten
30 gram

Pinda's
25 gram

Tofu
13 gram

Lijnzaad
18 gram

Hennepzaad
28 gram

Linzen
9 gram

kwiekleven

Eiwitten in zuivelproducten

per 100 gram

Eieren
12 gram

Griekse yoghurt
8 gram

Feta
17 gram

Babybel
22 gram

Cottage cheese
12 gram

Parmezaanse kaas
32 gram

Mozzarella
17 gram

Kaas 30+ (jong/belegen)
29 gram

Gouda kaasblokjes
23 gram

Smeerkaas 20+
17 gram

Magere kwark
9 gram

Volle melk
3,5 gram

kwiekleven

Eiwitten in groenten

per 100 gram

Boerenkool
3 gram

Taugé
5 gram

Witte champignons
3,9 gram

Spruitjes
3,8 gram

Artisjok
2,9 gram

Avocado
2,6 gram

Spinazie
2,6 gram

Bloemkool
2,6 gram

Alfalfa
6 gram

Asperges
2,6 gram

Kimchi
2 gram

Mais
2,5 gram

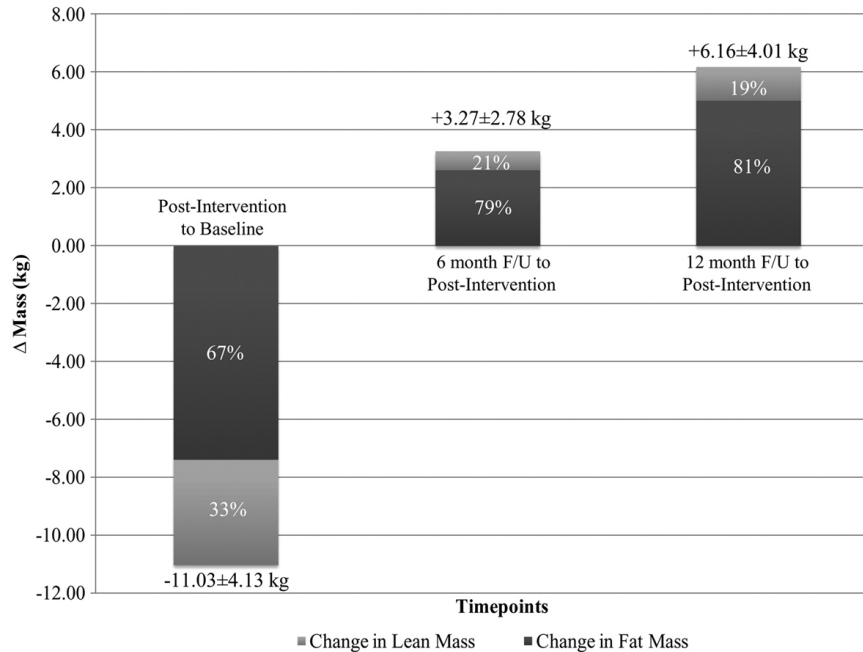
kwiekleven

Therapie gericht op voeding – essentiële aminozuren (EAA)

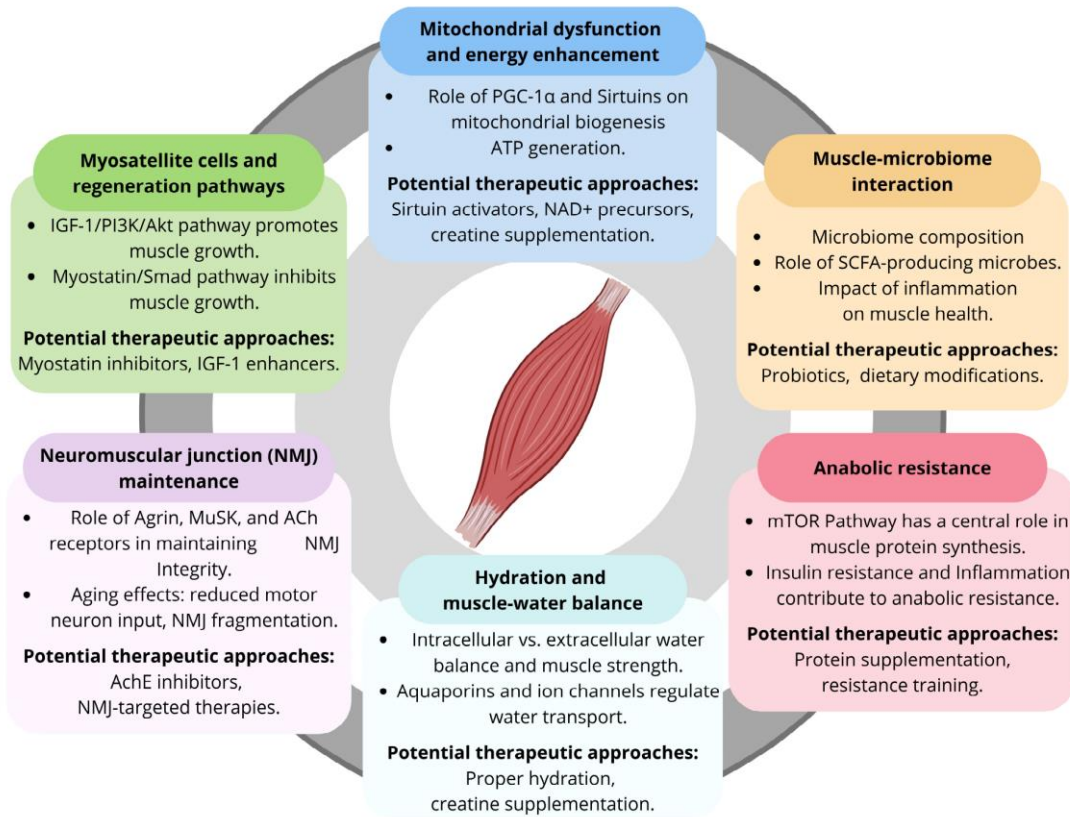
• Voedingsstof	Plasmapiiek	Tijdstip inname
– Intacte eiwitten	120+ min	inname 90 min
voor oefeningen
– EAA	10-20 min	inname 0-60 min
na oefeningen
- Essentieële aminozuren zijn eiwitten die het lichaam zelf niet kan maken, maar die ontstaan nadat het lichaam de intacte eiwitten die je binnenkrijgt via de voeding verteert
 - Je kunt de essentiële aminozuren ook binnen krijgen via supplementen: leucine, HMB en creatine

Belangrijk: niet afvallen en weer aankomen!

Nieuwe behandelingen in onderzoek

Morley et al. J Cachexia Sarcopenia Muscle 2014;5:252-259

Cacciatore S et al. Nutrients 2024, 16(19), 3271

Nieuwe behandelingen: myostatine remming

- Myostatine is een eiwit dat de spieraanmaak remt
- Bij afwezigheid van het eiwit:

Nieuwe behandelingen: myostatine remming

- Human: associatie tussen myostatine spiegels en spiermassa
- Sporten: lagere myostatine spiegels
- Bedrust/chronische ziekten: hogere myostatine spiegels
- Tevens effect op vetmassa/botmassa

Nieuwe behandelingen: myostatine remming

- Studie:
 - 201 vrouwen boven de 75 jaar met minimaal 1 valincident het afgelopen jaar en een verminderde spierkracht
 - 20 weken: anti-myostatin antibody of placebo

Resultaten:

- Toename spiermassa (1 kg)
- Verbetering traplopen, chair stand, loopsnelheid

De effecten zijn echter klein:

- Het wachten is op grotere studies met een langere duur....

Conclusie

- We worden steeds ouder
- Om zo gezond mogelijk oud te worden is een goede voeding (met voldoende eiwitten) en veel bewegen (met aandacht voor het verbeteren van de spierkracht) belangrijk

Change your lifestyle

Fauja Singh

▲ Fauja Singh, (L.) © ap

's Werelds oudste marathonloper (101) stopt

's Werelds oudste marathonloper, de 101-jarige Fauja Singh, gaat met pensioen. Singh hangt de schoenen aan de wilgen na zijn 10e marathon in Hongkong. De 101-jarige zegt dat zijn leeftijd hem eindelijk parten is gaan spelen, aldus Britse media.

Redactie 24-02-13, 18:18 Laatste update: 18-02-16, 16:42 Bron: ANP

Singh zei verdrietig te zijn dat hij moet stoppen met de sport, maar dat hij wil eindigen op het hoogtepunt. 'Tulband Tomado', zoals Singhs bijnaam luidt, begon op 89-jarige leeftijd met hardlopen na zijn verhuizing van India naar familie in het Verenigd Koninkrijk.

Op dat moment had hij behoefte aan een nieuwe focus in zijn leven. Sindsdien voltooide hij negen marathons (42 kilometer) in Londen, Toronto en New York. In Hongkong nam hij deel aan de 10 kilometer-race. Vorig jaar liep de heer Singh ook als fakkeldrager bij de Olympische Spelen in Londen.

